

T T T T T T T T T T

kunstbeleving
voor jong
en oud

NEDERLANDS

onderdeel van

57	58	59	60	61	62	63	64
E	L	E	M	E	N	T	S

BONNIEFANTEN

in samenwerking met Rasa

Met kunstwerken van:

Célio Braga
Berlinda De Bruyckere
Marlene Dumas
Jalila Essaïdi
Margi Geerlinks
Bart Hess
Elke Lutgerink
Bruce Nauman
Carla van de Puttelaar
L.A. Raeven
Ferdinand Tajiri
Luc Tuymans
Renee Verhoeven
Eline Willemarck

Berlinda De Bruyckere, *Romeu, my deer*, 2013, offsetprint op papier,
45,5 cm x 31,5 cm. Courtesy de kunstenaar. Foto: Mirjam Devriendt

HUID

Kun je leven zonder aanraking?
Blijft je huid altijd hetzelfde?
Wat vertelt je huid over jou?

Mens-zijn is emotioneel zijn, dingen voelen. Onze tastzin is intrinsiek emotioneel. In deze tijd van huidhonger ervaren we het grote belang van huidcontact. Aanraking verbindt ons met elkaar. Zonder die verbinding verliezen we iets heel essentieels.

Onze huid is één groot zintuig. Door je huid voel je de warme bries op een zomeravond, de vervelende jeuk van een insectenbeet en het rustgevend gevoel van een vriendenhand op je schouder. Blossjes op je wangen, kippenvel of zweetdruppels verraden hoe je je voelt. Je huid vertelt over je leeftijd, je gezondheid en waar je voorouders vandaan kwamen. Zij beschermt je, maar is ook kwetsbaar en draagt sporen van het verhaal van je leven zoals littekens en moedervlekken.

Elk oppervlak kan als huid worden waargenomen. Vooral in de kunst wordt de term vaak gebruikt om de materiële kwaliteit van een kunstwerk te beschrijven. Met de huid van een kunstwerk nodigt de kunstenaar ons uit tot zintuiglijke waarneming.

HUID is een kruisbestuiving tussen de collectie van het Bonnefanten en de gelijknamige tentoonstelling van Rasa en toont kunstwerken van hedendaagse kunstenaars die een bijzondere aandacht geven aan de huid. De tentoonstelling nodigt de bezoeker uit tot onderzoeken, ervaren en filosoferen. Kunst kijken doe je namelijk niet alleen met je ogen. Door te voelen, te tasten, te ruiken en te kijken leer je jezelf en het kunstwerk op een diepe manier begrijpen.

De kunstwerken waar je het symbool van het handje ziet, mogen voorzichtig aangeraakt worden. Dus niet aan trekken of plukken, maar slechts voelen.

Ga het gesprek met elkaar aan door middel van de filosofische vragen...

...of het uitvoeren van een opdracht.

HUID maakt deel uit van het samenwerkingsverband ELEMENTS waarin hedendaagse kunst- en cultuurinstellingen in Nederlands Limburg, Belgisch-Limburg en Luik programmeren rondom een 'element' verbonden aan de regio.

Ferdi tussen haar *Hortisculpturen*, 1968. © foto: Shinkichi Tajiri / Shinkichi Tajiri Estate

Ferdi Tajiri

'Mijn atelier moet totaal vol worden met mijn werk: bloemen, planten, fantastische vormen die de ruimte ingroeien, grote vormen die met het leven te maken hebben. Je kunt het eigenlijk niet uitleggen, je moet het ondergaan. Een zachte wereld waar je kunt lopen, staan, liggen, vallen; een ruimte vol van kleur en warmte, waar je in kunt duiken. Dat is geen vlucht uit deze werkelijkheid, maar het voor mezelf maken van een nieuwe werkelijkheid.' (Ferdi Tajiri, 28 februari 1968)

De nieuwe werkelijkheid waar Ferdi Tajiri (1927-1969, Arnhem) naar streefde kwam tot leven in haar 'Hortisculpturen'. De met dik schuimplastic gevulde en felgekleurd kunstbont overtrokken planten, bloemen en insecten waren niet bedoeld om slechts van een afstand bekeken te worden. In haar atelier stonden de sculpturen opgesteld om aangeraakt en ervaren te worden. Bij tentoonstellingen kon dit echter niet, omdat de sculpturen niet bestand waren tegen de strelingen en het plukken van duizenden mensenhanden.

Ferdi begon aan de *Hortisculpturen* na een reis door Mexico waar zij geïnspireerd raakte door de kleurrijke en voluptueuse vegetatie van het land. Daarvoor creëerde ze grote fantasie-bloemen op geraamtes van draad en, nog eerder in haar carrière, op gelaste sieraden. Het lassen leerde zij in Parijs van kunstenaar Shinkichi Tajiri met wie ze later trouwde en twee dochters kreeg. Midden jaren vijftig vestigde het paar zich in Amsterdam en in 1962 in een kasteel in het Limburgse Baarlo waar het een komen en gaan was van vooraanstaande schrijvers, fotografen en beeldende kunstenaars.

Boven: Ferdi Tajiri, *Damsel Dragonfly*, 1967, kunstbont, ijzer, gaas, plyurethean, nylon, lengte 540 cm. Collectie Bonnefanten. Foto Peter Cox
Rechts: Ferdi Tajiri, *Green grass of home*, 1966, ijzer, bamboe, polyurethaan, veren, kunstbont, zijde, 195 x130 cm. Collectie Bonnefanten. Foto Peter Cox

Filosofische vragen

- ⇒ Kun je leven zonder aanraking?
- ⇒ Is aanraken belangrijker dan zien of horen?
- ⇒ Heeft elk kunstwerk een huid?

Voelend kijken

Trek je schoenen uit en loop over het blotevoetenpad. Kijk om je heen naar de werken. Voel je wat je ziet? Ervaar je het materiaal met je voeten als koud, warm, zacht, hard, hobbelig of glad? Welke texturen voel je? Voel je beter met je teen of met je hak? Kun je de kunstwerken in de ruimte nu beter begrijpen?

Bart Hess, *Digital Artifacts*, 2013, digitale video op usb. Courtesy de kunstenaar

Bart Hess

Het werk van Bart Hess (1984, Geldrop) balanceert tussen design, mode en beeldende kunst. Het menselijk lichaam wordt daarbij verfraaid, bekleed en vervormd. Zo ontstaan nieuwe vormen tussen mens en dier, mens en machine, analoog en digitaal. Het duurt even voor je het verschil of de grens ziet. Hierdoor trekt het werk aan en stoot het af, toont het schoonheid en afschuw. Bekend is onder andere zijn *Slime Dress* die Lady Gaga droeg voor een fotoreportage in de Amerikaanse Vogue. Hess goot hiervoor vijftien kilo oranje en paarse slijm uit over de zangeres waardoor de jurk zich naar haar lichaam vormde.

Hess' experimenten worden vaak uitgevoerd als publieke performances. Wat overblijft zijn sculpturen, installaties, videowerk en foto's die samen het artistieke verslag vormen van zijn onderzoek. In deze zaal tonen we zowel de kunst als de performance video van het werk *Digital Artifacts*.

Een vrouw hangt roerloos boven het water. Wanneer ze neergelaten wordt, reageren lichaam, huid, was en water met elkaar. Zachtjes komt het lichaam weer boven als een sculptuur en ontstaan er fijne barstjes in de tweede huid van was die langzaam uit elkaar brokkelt.

Filosofische vragen

- ⇒ Kun je uit je huid barsten?
- ⇒ Kun je rillingen krijgen als je naar een kunstwerk kijkt?
- ⇒ Verander jij als je huid verandert?

Nieuwe huid

Sluit je ogen en voel aan de verschillende reliëfs in was. Wat voel je? Zou jij in een wassen huid willen wonen?

Luc Tuymans

Slechts door de donkere verfstroken herken je dat het hier om een neus en een buik gaat. Kunstenaar Luc Tuymans (1958, Mortsel, BE) maakte deze twee werken naar aanleiding van uitvergroete afbeeldingen uit een medisch handboek. Tuymans staat bekend om zijn close-up-voorstellingen geschilderd in vale en matte kleuren. Hij kiest er bewust voor om weinig details toe te voegen en het onderwerp afstandelijk en bijna klinisch te behandelen.

Voordat Tuymans aan een werk begint neemt hij de tijd om zeer gefocust naar het onderwerp te kijken. Door het te analyseren probeert hij afstand te nemen van zijn gevoel. Daarna gaat hij aan de slag, meestal op basis van een foto. Soms duurt het 4, 8 of zelfs 13 uur voordat hij een schilderij heeft gemaakt, maar het moet in ieder geval binnen een dag af zijn. Tijdens het schilderen wil hij niet meer nadenken en alleen maar uitvoeren. Zelf vergelijkt hij het schilderen met een chirurgische ingreep. Net als bij een chirurgische ingreep wordt de rest van het lichaam afgedekt en zie je alleen dat deel waar de ingreep moet plaatsvinden. En net als de chirurg is Tuymans volledig gefocust op dat ene stukje.

Elk beeld is incompleet, zoals ook elke herinnering onvolledig is. 'Wij maken niet langer aanspraak op volledigheid' zegt hij. Daarom richt Tuymans zich in zijn werken op datgene wat onderhuids ligt. Je ziet iets maar het volledig begrijpen lukt niet.

Luc Tuymans, *The Nose*, 1993, olieverf op doek, 47,5 x 55 cm. Collectie Bonnefanten. Foto Peter Cox

Filosofische vragen

- ☞ Kan iets aantrekkelijks ook afstoten?
- ☞ Kijk je anders naar iets dat uitvergroot is?
- ☞ Is een stukje hetzelfde als een geheel?
- ☞ Kunnen we iemand volledig begrijpen?

Huidbibliotheek

Ga op zoek naar een bijzonder stukje van je vel. Neem van dat detail nu een foto. Maak thuis een huidbibliotheek van je familie. Laat anderen raden wie wie is.

Elke Lutgerink, *Tent*, 2017, fluweel, gouache en acryl op imitatiebont, muurverf op vitragestof, hennep touw, stenen. Courtesy de kunstenaar & Tosca Baplu/Shoobil gallery. Foto: Tosca Baplu/Shoobil gallery

Elke Lutgerink

Hoe zou de wereld eruitzien als mensen niet meer zouden ingrijpen en we alles laten doorgroeien? Dit vraagt Elke Lutgerink (1982, Leiden) zich af. Als dochter van twee biologen is het rijk van de dieren en planten in haar werk nooit ver weg. Dat Lutgerink een achtergrond heeft in de mode is te zien aan de materialen die ze kiest. Hoe divers haar werken ook zijn in formaat en vorm, de huid speelt altijd een centrale rol. De zichtbare buitenhuid maar net zo goed het onderhuidse.

In het werk van Lutgerink vervaagt de grens tussen wat binnen en wat buiten is, tussen het levende wezen en het ding, het individu en het grotere geheel. Uit *Tent* lijkt een eindeloze wildernis de ruimte in te groeien. Hierdoor vloeien het natuurlijke en onnatuurlijke samen.

In *Beginning* tekent de vrouw als het ware het universum op haar lichaam. Tegelijkertijd lijkt het alsof ze gaatjes in haar huid prikt om te laten zien dat ze doorlaatbaar is, geen afgesloten geheel, maar verbonden met alles om haar heen. In *Towel* maakt Lutgerink de binnenwereld heel direct zichtbaar. Uit deze handdoek komen druppels. Ook binnen ons menselijk lichaam vinden allerlei processen plaats die hun weg naar buiten zoeken. Zo komt er vocht door onze huid heen wanneer we zweten of huilen. Een handdoek gaat daarnaast over reiniging en over zorgen voor jezelf en elkaar.

Filosofische vragen

- ⊖ Waar begint en eindigt je huid?
- ⊖ Kan je huid ook huilen en lachen?
- ⊖ Heeft je huid ook dorst of honger?
- ⊖ Kan je binnenkant ook buitenkomen?

Moedervlek en knuffel

Heb jij moedervlekken? Kun je ze laten zien? Hoeveel heb je er? Hebben ze een vorm? Kun je ze verbinden? Waar lijken deze nieuwe lijnen op?

Renee Verhoeven

Renee Verhoeven (1989, Heesch) is ontwerper, maar vooral onderzoeker. Ze vraagt zich af hoe technologie het alledaagse leven insluit en welke plek het daar in neemt. Vaak gaat haar werk over (digitale) identiteit en veiligheid. Zo bedacht ze met *128 Bit Story* een digitaal hulpmiddel dat als doel heeft gedenkwaardige wachtwoorden te creëren met behulp van een geheugensteuntje genaamd *Person-Action-Object*. Dit is gebaseerd op het menselijk vermogen om informatie beter te onthouden in de context van een verhaal in plaats van een droge code. Het experiment is voor Verhoeven vaak belangrijker dan het opleveren van een concreet, werkend product.

Renee Verhoeven ontwierp voor *The Anatomy of the hand* een serie handschoenen geïnspireerd op de verschillende lagen die een menselijke huid heeft. Kijkend naar de anatomie van huid en hand op microscopische schaal, kwam Verhoeven tot een reeks van vijf verschillende lederontwerpen en één ontwerp in latex. Lagen, lijnen, vormen en bewegingen heeft zij onder de loep gelegd. Producten worden over het algemeen in lagen opgebouwd, elk met zijn eigen functie. Deze functies worden vaak onzichtbaar gemaakt. Daardoor kan de huid van het product, de buitenste laag, niet uitdrukken wat er binnenin gebeurt. Verhoeven wilde deze samenhang nadrukkelijk zichtbaar maken.

Met haar handschoenen benadrukt Verhoeven de schoonheid en eigenheid van onze handen. In de hele wereld is er niemand met dezelfde handen. Juist daarom vertellen ze veel over onszelf en de ander.

Renee Verhoeven, *Anatomy of the hand – glove #2*, 2014, bewerkte leder en latex handschoenen, 11,5 cm x 8,3 cm x 0,6 cm. Courtesy de kunstenaar. Foto: Renee Verhoeven

Filosofische vragen

- ≡ Wat vertelt je hand over jou?
- ≡ Kunnen we de wereld lezen met onze handen?
- ≡ Hoe ziet een leven zonder handen eruit?

Kijk goed

Neem je hand onder de loep. Vergelijk haar eens met een andere hand. Zie je de verschillen in kleur, vorm, lengte, breedte, de lijnen in de handpalm en de vorm van de vingers en nagels?

Filosofische vragen

- Vertelt één gebaar meer dan een verhaal?
- Vertelt jouw handdruk wie je bent?
- Kan mijn hand iets doen wat ik niet wil?
- Kun je twee keer dezelfde handdruk geven?

Schimmenspel

De spot in de ruimte gooit een lichtvlek op de muur. Hier kun jij een schimmenspel maken met je handen, net zoals de kunstenaar.

Bruce Nauman, *Hand Puppet*, 1990, papier, 128 x 148 x 155 cm. Collectie Bonnefanten.
Foto Peter Cox, c/o Pictoright Amsterdam 1990

Bruce Nauman

Een uit karton gesneden handje voert een luchtig schimmenspel op. Het beeld heeft iets komisch en tegelijkertijd ook iets lugubers. Wanneer je er uit een ooghoek naar kijkt heeft het bungelende voorwerpje iets weg van een lijk aan een galg. Voelt het werk onaangenaam? Dat is juist de bedoeling van de kunstenaar, Bruce Nauman (1941, Fort Wayne, VS). In al zijn werk speelt de aanwezigheid en de ongemakkelijke reactie van de kijker een rol.

Nauman werkt met allerlei media, waaronder sculptuur, fotografie, neon, performance, tekeningen en video. Je zou kunnen zeggen dat hij alles doet behalve schilderen. Daarbij vestigt hij steeds de aandacht op aspecten van de menselijke ervaring waar gewoonlijk aan voorbij wordt gegaan. Vaak speelt hij daarbij met wat je ziet.

Handen zijn regelmatig het onderwerp in het werk van Nauman: ze voeren uit wat het brein bedenkt, spreken duidelijke lichaamstaal en laten zien waartoe de mens, aangestuurd door emoties, in staat is. Handen kunnen strelen, scheppen, maar ook vernielen en zelfs moorden.

Met de blik van nu voelt het werk *Hand Puppet* opeens op andere manier actueel. De hand lijkt uit te nodigen tot contact, maar een dun vel papier voorkomt dit. Het lijkt symbool te staan voor het wel willen maar niet mogen aanraken van de ander. En het gemis of de huidhonger die daardoor bij ons ontstaat.

Carla van de Puttelaar, *Sassoferrato*, 2013, digitale video op usb. Courtesy de kunstenaar.
Foto: Carla van de Puttelaar (videostill)

Carla van de Puttelaar

De foto's van Carla van de Puttelaar (1967, Zaandam) tonen vrouwen met een lichte huid. Elk naakt licht op tegen de donkere achtergrond. De camera stelt scherp op elke oneffenheid, vlekje, haartje. Zelfs de afdruk van ondergoed is soms nog te zien. De fotografie van Van de Puttelaar is niets-verhullend. Ze toont en verbergt, onthult en trekt terug, scheidt intimiteit en bevreedt.

Opvallend in de werken van Van de Puttelaar is haar gebruik van licht. Alle foto's ontstaan bij daglicht. Bij voorkeur het scherpe Hollandse licht waardoor er een enorm verschil ontstaat in licht en donker. Het schaduwspel dat daardoor ontstaat en de compositie doen denken aan portretten van Hollandse meesters uit de zeventiende eeuw. Dat je hoofd allerlei verbindingen maakt met kunstwerken uit het verleden is niet vreemd bij haar werk, Van de Puttelaar is behalve fotograaf ook kunsthistoricus.

In *Snow White* komt de figuur werkelijk tot leven. In eerste instantie lijkt het een foto maar wie goed kijkt ziet de vrouw zacht ademen. Slaapt ze nog diep? Of zal ze gauw ontwaken?

Filosofische vragen

- Is kijken ook aanraken?
- Kunnen we voelen met onze ogen?
- Voel je anders met je ogen dicht?
- Waarom kun je jezelf niet kietelen?

Sneeuwzacht

Probeer *Snow White* eens te beleven door te voelen aan de verschillende materialen terwijl je kijkt. Wat herken je uit de video?

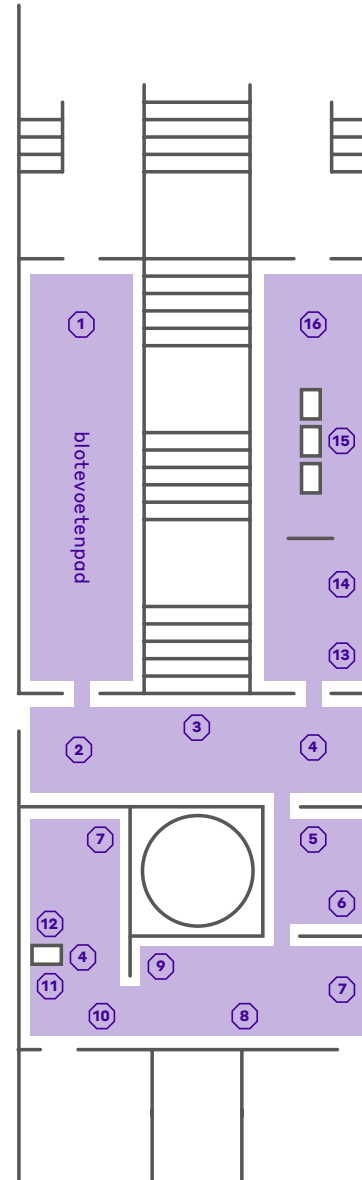
➔ Tentoonstelling begint hier

- ① Ferdi Tajiri
- ② Bart Hess
- ③ Luc Tuymans
- ④ Elke Lutgerink
- ⑤ Renee Verhoeven
- ⑥ Bruce Nauman
- ⑦ Carla van de Puttelaar
- ⑧ Marlene Dumas
- ⑨ L.A. Raeven
- ⑩ Célio Braga
- ⑪ Berlinde De Bruyckere
- ⑫ Jalila Essaïdi
- ⑬ Margi Geerlinks
- ⑭ Eline Willemarck
- ⑮ Post aan de kunstenaar
- ⑯ TED-talk Angélica Dass

↕ Lift naar andere verdiepingen

🪜 Trap naar andere verdiepingen

🚻 Toiletten

Marlene Dumas

Marlene Dumas (1953, Kaapstad, ZA) leeft en werkt in Nederland, maar is geboren en getogen in Zuid-Afrika. Haar schilderijen en tekeningen gaan over grote thema's als liefde, dood en verlangen en refereren vaak aan actuele politieke onderwerpen en beelden uit de kunstgeschiedenis. Herkenbaar is Dumas' schildertechniek die slechts aandacht geeft aan het meest noodzakelijke. Toch valt er visueel ontzettend veel te beleven door de verschillende technieken die Dumas toepast: sommige delen schildert ze heel vluchtig, bijna schetsmatig; soms maakt ze vlekken met de verf of wrijft ze deze in het doek; en soms lijkt er zelfs iets weggepoetst te zijn.

Dumas laat zich veelal inspireren door foto's uit kranten en tijdschriften die ze in haar immense beeldarchief bewaart. Sommige beelden wachten daar wel 20 jaar voordat ze gebruikt worden. Om het oog te richten geeft ze de werken suggestieve titels. Zoals het schilderij opgenomen in deze tentoonstelling: *Snowwhite in the wrong Story*. Als kijker krijg je hier direct een heel ander gevoel bij dan bij de andere Sneeuwwitje in deze zaal, gemaakt door Carla van de Puttelaar.

De kunstwerken van Dumas zijn op vele manieren te interpreteren. Probeer het maar eens: In *Snowwhite in the wrong Story* zien we Sneeuwwitje/ Doornroosje/ een naaktmodel/ een rolmodel/ een slachtoffer/ een lijk, liggend op een bed/ in een glazen doods-kist/ in het mortuarium, wachtend op de kus van de prins/ empathie van de kijker/ waardering van haar schoonheid, terwijl ze wordt omringd/ vergezeld/ bespied/ becommentarieerd door dwergen/ kinderen/ omstanders/ museumbezoekers.

Waar foto's meestal over feitelijkheden gaan, gaan schilderijen volgens Dumas vooral over jezelf.

Filosofische vragen

- Moet kunst mooi zijn?
- Is kijken prettiger dan bekeken worden?
- Kunnen sprookjes ook slecht eindigen?

Sneeuwwit sprookje

Onderzoek het verschil tussen beide Sneeuwwitjes. Hoe anders benadert elke kunstenaar dit sprookje?

L.A. Raeven

Maak kennis met robot *Annelies*. *Annelies* is gemaakt naar het evenbeeld van het kunstenaarsduo L.A. Raeven bestaande uit de tweeling Angélique en Liesbeth Raeven (1971, Heerlen). Waar de meeste robots een soort hulpjes van mensen zijn, kan *Annelies* juist zelf wel een steuntje in de rug gebruiken: ze zit droevig in een hoekje te snikken. Wanneer je haar probeert te troosten door voorzichtig haar rug of arm te strelen, kijkt ze je aan met een betrand gezicht.

Het idee om deze reserve-zus te maken kwam voort uit angst om alleen over te blijven wanneer een van de twee zussen er niet meer zou zijn. Zo is *Annelies* ook een voorbode van de steeds belangrijker wordende positie van artificiële intelligentie en robotica: steeds vaker zal tussen mens en robot een menselijke, emotionele relatie bestaan.

Anders dan de meeste robots is *Annelies* niet glad en opgepoetst. Ze heeft rimpels, zichtbare poriën, haar op haar armen en de huid van haar gezicht is rood van het huilen. Het was een bewuste keuze om de robot 'anti- mooi' te maken en er zo realistisch mogelijk uit te laten zien. Wanneer je je geliefde mist, mis je hem of haar inclusief de afwijkingen, stelt het kunstenaarsduo. Daarnaast is het een kritiek op de beeldvorming van het (vrouwen)lichaam in de media waarin alles wat niet mooi is wordt weggepoetst. Het benauwende streven naar perfectie gaat ten koste van de echtheid.

Filosofische vragen

- Heeft een robot gevoelens?
- Mag een robot eruitzien als de mens?
- Kun je vrienden worden met een robot?
- Bestaat er techniek zonder mensen?

Troost

Wil je *Annelies* troosten of schrikt ze je af? Waarom?

L.A. Raeven, *Annelies, looking for completion*, 2017, gemengde techniek en electronica, 95x120 x180 cm. Collectie Bonnefanten. Foto Peter Cox

Célio Braga, *White Shirts (Fabio, Hans, Tim & Dennis), 2000-2001 (Tim)*, textiel en borduurwerk.
Courtesy de kunstenaar. Foto: Rasa

Célio Braga

Als kind was Célio Braga (1965, Guimarães, BR) gefascineerd door de stille, aandachtige sfeer die er hing in zijn ouderlijke huis in Brazilië, waar zijn moeder aan het weefgetouw zat en oma borduurde. Nu maakt hij zelf met veel verfijning en oneindig geduld sculpturen van textiel. Hij experimenteert met ambachtelijke technieken zoals borduren, naaien, stoppen, snijden en perforeren. De tijd die hij in dit handwerk stopt, staat symbool voor de inhoudelijke thema's: liefde en zorg. De rode draad op zijn beurt refereert naar de kwetsbaarheid van het lichaam, naar genezingsrituelen, naar vergankelijkheid, verdriet, dood en seksualiteit.

Voor *White Shirts* verzamelt Braga T-shirts en hemden van zieke vrienden met HIV. Deze hemden vouwt hij tot ze eruitzien als organen. Hij verfraait ze met honderden pareltjes maar geeft ze ook vlezige, bloedende naden. Zo maakt hij een binnenkant van een buitenkant. Vervolgens blaast hij de ziel er weer in door ze een titel te geven: de naam van de vriend die het hemd of T-shirt gedragen heeft. Het resultaat is een amulet ter bescherming tegen ziekte.

Filosofische vragen

- Is een hemd zoals een huid?
- Kan aanraking mensen genezen?
- Kan kunst ons troosten?

Troostobject

Met zijn objecten vraagt Braga bescherming tegen ziekte. Hij nodigt het jonge publiek uit om aan zijn werk te komen. De sporen van de aanraking van duizenden kinderhanden worden zo mee opgenomen in het werk. Een liefdevol gebaar, vergelijkbaar met de handoplegging voor de zieken.

Berlinde De Bruyckere

Berlinde De Bruyckere (1964, Gent, BE) toont het lichaam en het leven in al zijn kwetsbaarheid. Haar installaties roepen een gevoel van kwetsbaarheid en troost op. Maar ook van angst en geweld. In het museum is op dit moment op de tweede verdieping *Engelenkeel* te zien, een tentoonstelling volledig gewijd aan haar werk.

De titel van het werk hier te zien, *Romeu, my deer*, verwijst naar Romeu Runa, een danser die De Bruyckere had uitgenodigd om te poseren. In haar atelier zag hij het 'vlezige' gewei liggen. Kort na zijn bezoek droomde hij dat hij ermee danste, alsof hij zelf een hert was. De Bruyckere nodigde Romeu opnieuw uit om deze droom uit te beelden in haar atelier. Zijn poses doen denken aan de mythe van jager Actaeon en godin Artemis uit het boek 'Metamorfoses' van Ovidius, een inspiratiebron voor De Bruyckere. In deze mythe verandert de godin van de jacht Artemis, jager Actaeon in een hert wanneer zij hem betrappt op het bespieden van haar en haar nimfen tijdens het baden. De Bruyckere verwerkte haar ervaring met de danser in een reeks tekeningen, sculpturen, een performance en een boek.

Romeu, my deer gaat over transformatie. Het toont schaamte, worsteling en strijd. Het contrast tussen de kwetsbare huid en het harde gewei. De geweien zijn door De Bruyckere ingeschilderd met was in tinten van roze tot rood, de tinten van vlees en bloed. Ze zien er niet alleen huidachtig uit maar voelen ook zo aan.

Filosofische vragen

- Maakt je huid jou kwetsbaar?
- Kun je jezelf vasthouden?
- Waarom schamen we ons als we bloot zijn?

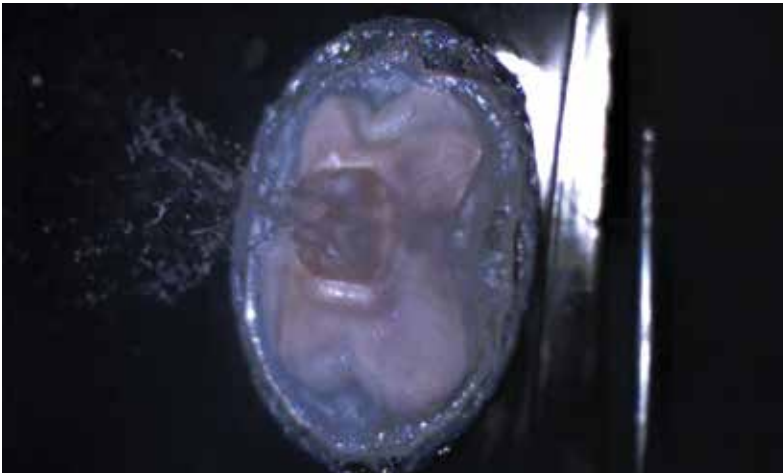
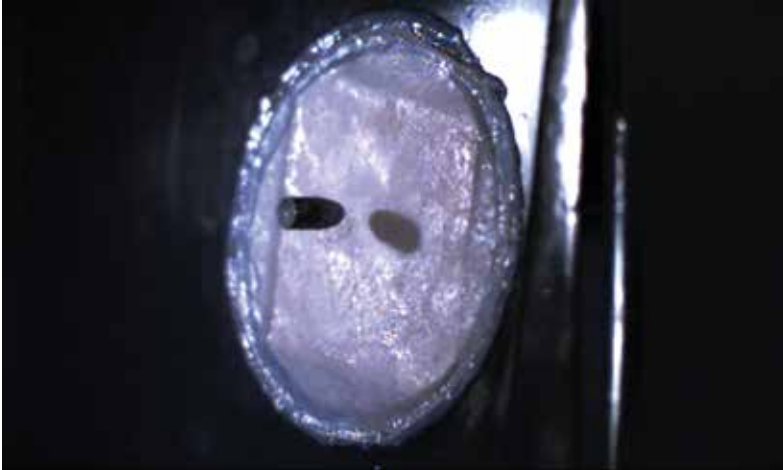
Voelend begrijpen

Je kunt het gewei zachtjes en voorzichtig strelen. Begrijp je het kunstwerk zo beter?

Neem de pose aan van de figuren op de tekeningen. Welke gevoelens roept dit bij je op?

Berlinde De Bruyckere, *Romeu, my deer*, 2012, foto uit het atelier.
Courtesy de kunstenaar

Jalila Essaidi, *2.6g 329 m/s (Bullet Proof Skin)*, 2017, digitale video op usb. Collectie Verbeke Foundation & Courtesy de kunstenaar. Foto: Jalila Essaidi (videostill)

Jalila Essaidi

Kleren maken van koeienmest. Menselijke cellen laten groeien op de golven van muziek. Een wifi-netwerk uitbouwen met bomen als antennes. Welkom in de wereld van Jalila Essaidi (1980, Eindhoven). Essaidi zoekt met haar werk de grenzen op van verbeelding, creativiteit, biotechnologie en wetenschap. In haar eigen BioArt-dorp in Eindhoven experimenteert ze samen met onderzoekers van over de hele wereld. Niet alle experimenten resulteren in een concreet product. Soms is een vraag interessanter dan het antwoord, vindt Essaidi.

In *Bulletproof Skin* zie je een kogel die wordt afgevuurd. De impact op de huid wordt in slow motion getoond. Voor deze video werd een stukje menselijke huid in een laboratorium versterkt met genetisch gemanipuleerde spinnenzijde, zodat een kogel er niet doorheen kan dringen. Want als je kogelvrije vesten kunt maken, waarom dan de huid niet zelf versterken? Hoe ver ga je daarin? En wat is veiligheid eigenlijk? Hoe beschermen we onszelf? Moet een mens in de toekomst *bulletproof* zijn?

Filosofische vragen

- Is onze huid een schuilplaats?
- Beschermt je huid altijd?
- Kun je leven zonder technologie? Kan vooruitgang ook achteruit gaan?

Onderzoek

Op de tafel kun je het traagschuim indrukken. Ervaar je de vervorming en hoe het materiaal terugveert zoals het stukje huid in de video van Essaidi?

Margi Geerlinks

De foto's van Margi Geerlinks (1970, Kampen) gaan over zijn en verlangen. Het verlangen te groeien, iets of iemand anders te zijn, volwassen te worden, jong te blijven... Hoe creëert de mens betekenis en een identiteit voor zichzelf? Hoe geven we onszelf vorm? Geerlinks gebruikt het lichaam van haar modellen als canvas en bewerkt deze vaak digitaal. Zo zie je in één oogopslag zowel de huidige identiteit van de gefotografeerde persoon, als de toegevoegde dingen die hem/haar/hen tot iets anders maken.

Margi Geerlinks, *Je suis le monde (Nino)*, 2016, digitale print op forex 80 cm x 60 cm. Courtesy de kunstenaar.

Met *Je suis le monde (Nino)* raakt Geerlinks het thema huidskleur aan. Ze heeft hiervoor een foto van haar zoon Nino genomen en laat in zijn huid haar roots zien. Geerlinks' grootmoeder was Chinees/Indonesisch en kwam in 1960 naar Nederland. Het werk wil verbeelden dat we vele kleuren in ons kunnen dragen, dat we de hele wereld zijn, ook al zie je dat niet altijd onmiddellijk aan de buitenkant. Waar onze voorouders vandaan komen bepaalt onze huidskleur, ongeacht waar we op dit moment wonen. Onze huid is dus een kleurig geschenk waar we trots op mogen zijn.

Filosofische vragen

- Welke huidskleuren draag jij in je?
- Is onze huid een geschenk van onze voorouders?

Een ander vel

Voor deze tentoonstelling zijn er bij dit werk 'huiden'-jasjes gemaakt in verschillende tinten. Voel je je lekker in een ander vel? Zou je in de huid van iemand anders willen kruipen? Waarom?

Eline Willemarck

Eline Willemarck (1987, Antwerpen, BE) houdt van ontleden. Ze zou van heel de wereld een tweedimensionaal patroon kunnen maken. De buitenkant van de binnenkant scheiden. Regelmatig gebruikt Willemarck het lichaam en de huid als materiaal om mee te werken. De huid is een dun weefsel dat ons menselijk lichaam beschermt en vormgeeft. Zonder inhoud is de huid slechts een omhulsel, zoals een leeg huis. Op die manier zou je de huid kunnen beschouwen als de behuizing van je lichaam, je woont als het ware in je huid.

Voor het werk *Gulden Snede* maakte Willemarck een afgietsel van haar vriend die naar Japan ging. Het resultaat is een afdruk van de huid. Dat wat ieders huid typeert, zoals beharing, kleur, rimpels, tatoeages, is daarbij weggefallen. Zonder het lichaam verliest de huid haar eigenschappen en wordt de identiteit moeilijker te achterhalen. Die anonimiteit wordt nog eens versterkt door het ontleden en openknippen van de patronen waardoor de huid abstracte vormen aanneemt.

Alle delen van haar vriend stopte ze in een intieme huidbibliotheek. Zo kon ze hem op haar eigen manier toch nog dicht bij zich houden en bewaren.

Eline Willemarck, *Gulden Snede*, 2019, installatie / mixed media.
Courtesy de kunstenaar. Foto: Karin Borghouts

Filosofische vragen

- Kun je de huid van een ander liefhebben?
- Is een kopie soms beter dan het origineel?
- Welke stukje van de mens is het belangrijkste?
- Welk onderdeel van je lichaam toont het beste wie je bent?

Onderzoek

Voorzichtig kun je de verschillende stukken van deze huidbibliotheek bekijken door ze te verschuiven. Herken je waar deze stukjes huid vandaan komen?

Post aan de kunstenaar

De kunstenaars in deze tentoonstelling hebben je met hun werk iets verteld. Soms hebben ze je laten nadenken over een vraag. Nu is het aan jou om iets te vertellen of te vragen aan hen. Een tekening maken mag ook.

Neem een postkaart, noteer de naam van de kunstenaar in het adresvak en deel je verhaal, ideeën, gevoelens of vragen! Stop de kaart in het postvak van de kunstenaar van je keuze.

De post bezorgen we echt aan de kunstenaar of aan zijn familieleden. Jouw antwoorden doet de kunstenaar in zijn of haar gedachten.

Filosofische vragen

- ⇒ Welk werk is jou echt bijgebleven?
- ⇒ Waar had je echt het gevoel geraakt te worden?
- ⇒ Heb je iets nieuws geleerd?
- ⇒ Wil je iets vertellen aan de kunstenaar?

Huidskleur

In deze TED-talk licht fotograaf Angélica Dass (1979, Rio de Janeiro, BR) haar persoonlijke motivatie toe voor het maken van het werk *Humanae*. Voor dit langlopende fotoproject portretteert Dass mensen op een witte achtergrond. Uit deze foto's focust ze zich op een punt (van 11 pixels) op de neus van de persoon. Deze kleur neemt ze op en gebruikt ze om de witte achtergrond van de foto in te kleuren. De achtergrondkleur is een soort van 'gemiddelde kleur' die voorkomt op het puntje van de neus. Tot slot vergelijkt ze de achtergrondkleur met het Pantone Matching System, een gestandaardiseerde kleurenindex die vaak wordt gebruikt in de designwereld en uit meer dan 1876 kleuren bestaat, en voegt ze de code van de Pantone toe.

Met haar fotoproject probeert Dass om elke huidskleur die er bestaat vast te leggen en nauwkeurig te beschrijven. Dass: 'De kleuren die we gebruiken om huidtinten te beschrijven zijn frustrerend onnauwkeurig. Terugvallen op wit, zwart, rood en geel om een regenboog aan identiteiten en ervaringen te categoriseren is beperkend'. In de TED-talk vertelt Dass over de vele kleuren in haar familie. Ze benoemt de kleuren met humor, zonder waardeoordeel.

Filosofische vragen

- ⊖ Bepaalt je huidskleur wie je bent?
- ⊖ Bepaalt je huidskleur wie je wordt?
- ⊖ Hoe zou de wereld zijn als iedereen dezelfde kleur had?
- ⊖ Wat als je zelf je eigen huid mocht kiezen? Hoe zou het er dan uit zien?
- ⊖ Waarom hechten we zoveel belang aan de kleur van onze huid?

Vele tinten huid

Zoek naar je eigen huidskleur tussen de potloden. Gevonden? Schrijf hiermee je naam op de muur.

Welke naam zou jij je huidskleur geven? Zet die er ook bij. Gebruik je verbeelding.

Tip voor thuis

Op onze website www.bonnefanten.nl vind je een aantal links naar meer interessante filmpjes over huid, aanraking en huidskleur.

HUID

13.04 – 05.09.2021

Conservator

Stefanie Metsemakers

Gast-conservator

Gerd Dierckx

Concept

Rasa

Projectleider

Guus van Engelshoven

Projectassistent

Suzanne Wewers / Bonnefanten
Danny van Rumste / Rasa

Tentoonstellingsontwerp

Studio Kernland /
Robin van Honthem
Rasa / Michiel Van Cauwelaert

Vertaling

Susan Pond

Ontwerp

Pati Petrykowska / Bonnefanten

Drukkerij

Drukpartners Zuid B.V.

Deze tentoonstelling is onderdeel van het samenwerkingsverband *ELEMENTS* waarin hedendaagse kunst- en cultuurinstellingen in Nederlands Limburg, Belgisch-Limburg en Luik programmeren rondom een 'element' verbonden aan de regio. Ga voor meer informatie naar elements2021.eu.

Het Bonnefanten ontvangt een meerjarige subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het museum wordt ook gesubsidieerd door de Provincie Limburg, de BankGiro Loterij en het Mondriaan Fonds. Deze tentoonstelling wordt mede mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds Limburg.

We danken alle rechthebbenden voor hun vriendelijke toestemming om hun materiaal te reproduceren. Mochten er, ondanks ons intensief onderzoek, rechten over het hoofd zijn gezien, gelieve contact op te nemen met de uitgever teneinde legitieme rechten te compenseren.

Coverbeeld: Célio Braga, *Untitled*, 2008, uitsneden op c-print, Courtesy de kunstenaar. Foto: Justin Livesey / Bonnefanten.

www.bonnefanten.nl
+31 (0)43 3290 190

DEEL JE ERVARING

@bonnefanten
#bonnefanten

GRATIS WIFI

Bonnefanten gast

OPENINGSTIJDEN MUSEUM

Dinsdag t/m zondag, 11.00 – 17.00

Deze tentoonstelling is mogelijk gemaakt door:

provincie limburg

BankGiroLoterij

M
mondriaan
fonds

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

